

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku
Academy of Physical Education and Sport in Gdańsk

TOMASZ LISICKI

A life style of first-year medical students

Stosowanie używek jako przejaw stylu życia studentów akademii medycznych

Do podjęcia problemu promocji zdrowego stylu życia wśród studentów skłaniają m.in. niepokojące sygnały o stanie zdrowia tej populacji młodzieży. Różna jest ranga i skala niekorzystnych zjawisk w tym zakresie, jednak z pewnością przynajmniej w wielu przypadkach można by ich uniknąć, stosując się do podstawowych wymogów profilaktyki przeciwko zagrożeniom zdrowia.

Zasadne wydaje się zarysowanie i podjęcie działań, służących współczesnym i perspektywnym potrzebom programu profilaktyki przeciw zagrożeniom zdrowia młodzieży akademickiej. Przydatna dla programu wspomnianych działań może być informacja o wiedzy na temat zachowań młodzieży podejmującej studia wyższe służących utrzymaniu i doskonaleniu zdrowia oraz o jej oczekiwaniach w tym zakresie wobec uczelni.

Niniejsza praca została ograniczona do przeglądu wypowiedzi studentów na temat wybranej grupy zjawisk, które, według powszechnej opinii, należą do najbardziej zagrażających zdrowiu człowieka. Są one także, właśnie ze względu na ich powszechność, eksponowane w treściach programowych szkolnej edukacji prozdrowotnej [8].

Celem podjętych badań była próba określenia postaw studentów I roku studiów w akademiach medycznych wobec wymogów zdrowego stylu życia¹, rozpatrywanych m.in. w aspekcie stosowania używek.

METODA I MATERIAŁ (UCZESTNICY) BADAŃ

W badaniach została zastosowana metoda sondażu diagnostycznego przy wykorzystaniu opracowanego w tym celu kwestionariusza anonimowej ankiety. Badaniami zostali objęci wszyscy studenci przyjęci na I rok studiów w roku akademickim 2002/2003 i uczestniczący w obowiązkowych cotygodniowych zajęciach wychowania fizycznego w trzech losowo dobranych akademiach medycznych (Gdańsk – 225 studentów, Lublin – 211, Szczecin – 138). Badania te zostały przeprowadzone w okresie od listopada 2002 roku do lutego 2003 roku podczas zajęć wychowania fizycznego. Kwestionariusz ankiety wypełniło 574 studentów, w tym: 385 kobiet (67%) i 189 mężczyzn (33%).

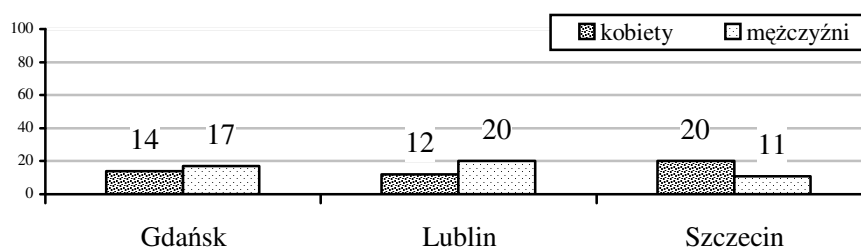
WYNIKI BADAŃ

Wśród badanych kobiet i mężczyzn dominowały osoby niepalące (odpowiednio: 84% i 83%). Palacze stanowili 16% ogółu badanych. Zauważalne było zróżnicowanie deklaracji osób palących również w odniesieniu do reprezentowanych uczelni. Tylko w szczecińskiej Akademii nieco więcej stu-

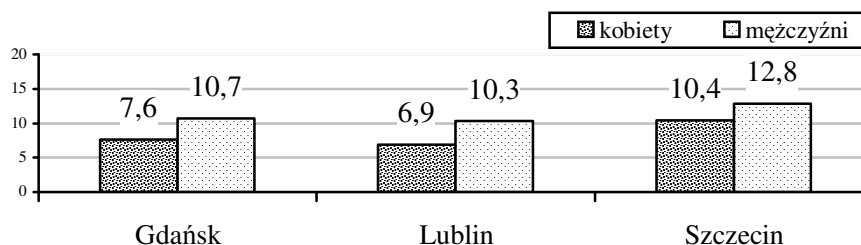
¹ Styl życia jest tu rozumiany jako: zespół codziennych zachowań specyficznych dla danej zbiorowości lub jednostki lub bardziej lub mniej świadomie przyjmowaną strategię życiową [4].

dentek niż studentów deklarowało palenie papierosów. Z kolei wśród mężczyzn takie deklaracje najczęściej składali studenci z Lublina – rys. 1.

Rysunek 1. Studenci deklarujący palenie papierosów (dane w %)

Płeć badanych różnicowała częstotliwość palenia papierosów – rys. 2. Mężczyźni w ciągu dnia wypalają więcej papierosów niż ich koleżanki. Wśród palących kobiet i mężczyzn dominowali studenci w Szczecinie. Studentki palące papierosy dziennie wypalały średnio 7,1 papierosa, a ich koledzy – przeciętnie 10,8 papierosa dziennie.

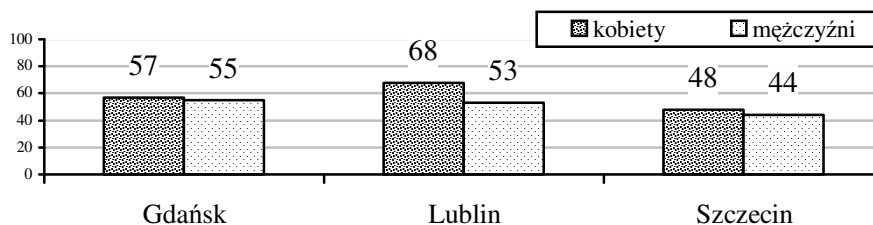
Rysunek 2. Średnia liczba papierosów wypalanych dziennie – według deklaracji ankietowanych studentów

Wśród mężczyzn i wśród kobiet zdecydowanie dominowały osoby deklarujące picie alkoholu. Tylko 6% kobiet i 7% mężczyzn deklarowało się jako zwolennicy abstynencji. Przynależność do uczelni nie różnicowała odsetka zwolenników abstynencji.

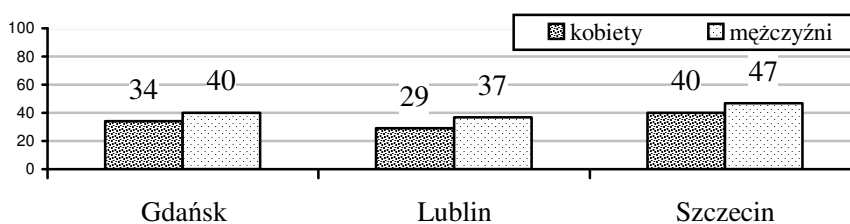
Badanym przedstawiono kafeterię odpowiedzi dotyczącą opinii na temat picia napojów alkoholowych. Należało wybrać jedną odpowiedź, najbardziej zgodną z własnymi poglądami, lub sformułować własną. Zarówno wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet dominowała opinia dopuszczająca, w pewnych okolicznościach, w towarzystwie, możliwość picia alkoholu lecz z umiarem (odpowiednio: 80% i 94%). Co dziesiąty mężczyzna (10%) i 4% kobiet wyrażało pogląd, że alkohol pomaga rozładować napięcie nerwowe. W przybliżeniu co jedenasty mężczyzna (9%) uważał, że alkohol pomaga nawiązać kontakty i na ogół stanowi warunek dobrej zabawy. Taki pogląd aprobowало tylko 2% kobiet. Pozostałe odpowiedzi wśród mężczyzn (1%) stanowiły zestawienie na ogół jednostkowych opinii.

Większość respondentów (56%) opowiadała się za całkowitym zakazem zażywania narkotyków (w tym: 58% studentek i 52% studentów). Natomiast co trzecia osoba (36%) za właściwe rozwiązanie uważała pozostawienie każdemu człowiekowi swobody decyzji w tej sprawie (w tym: 34% studentek i 40% studentów). Za całkowitym zakazem zażywania narkotyków opowiadała się ponad połowa re-

spondentów w Gdańsku i w Lublinie oraz najliczniejsza grupa studentek w Szczecinie² – rys. 3. Wśród mężczyzn tylko w szczecińskiej Akademii największa grupa studentów wyrażała przekonanie, że zażywanie narkotyków powinno być następstwem indywidualnej decyzji każdego człowieka. Ten pogląd w każdej uczelni znalazł więcej zwolenników wśród mężczyzn niż wśród kobiet – rys. 4.

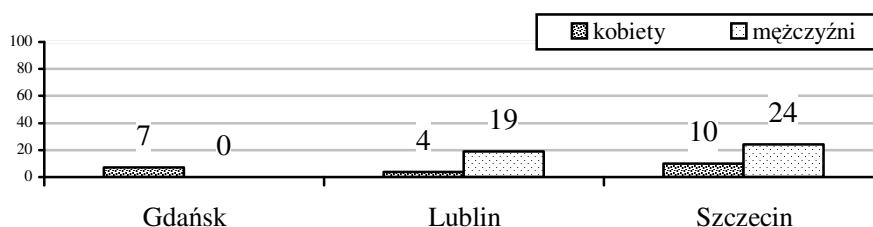

Rysunek 3. Zwolennicy całkowitego zakazu zażywania narkotyków (dane w %)

Rysunek 4. Zwolennicy indywidualnej decyzji każdego człowieka w sprawie zażywania narkotyków (dane w %)

Na pytanie dotyczące zażywania narkotyków, w przeszłości lub obecnie, twierdząco odpowiedziała co jedenasta ankietowana osoba (9%). W tej grupie znalazło się więcej mężczyzn (14%) niż kobiet (7%). Przynależność do uczelni bardzo wyraźnie różnicowała odsetek mężczyzn deklarujących zażywanie narkotyków – rys. 5.

Rysunek 5. Studenci deklarujący zażywanie narkotyków w przeszłości lub obecnie (dane w %)

² Wyniki na rysunkach 3 i 4 nie sumują się – w uczelniach – do 100%, bowiem dla zachowania ich przejrzystości pominięto odsetek osób, które uchyliły się od udzielenia jednoznacznej odpowiedzi.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Wyniki dotychczasowych badań są bardzo zróżnicowane i nie uprawniają do jednoznacznego wskazania tendencji wzrostu bądź zmniejszania się nałogu tytoniowego wśród studentów akademii medycznych [5]. Przepuszczalnie sposób formułowania pytań, bądź interpretacja uzyskanych odpowiedzi mogły wpłynąć na znaczne zróżnicowanie wyników. Rezultaty własnych badań autora są zbliżone do wyników uzyskanych przez innych autorów. W badaniach autora niepokoić może intensywność palenia, bowiem w każdej uczelni mężczyźni, w szczecińskiej Akademii również kobiety, deklarowali palenie ponad dziesięciu papierosów dziennie.

Badania dotyczące konsumpcji alkoholu przez młodzież rozpoczynającą studia w akademiach medycznych podejmowano stosunkowo rzadko, co utrudnia wnioskowanie [5]. Analiza dostępnych wyników prac poruszających to zagadnienie wskazuje na przewagę zwolenników picia alkoholu wśród mężczyzn niż wśród kobiet [1, 2, 5, 6, 7, 10]. W badaniach własnych autora pracy zdecydowanie dominowały osoby aprobujące picie alkoholu. Podobne rezultaty uzyskano w innych akademiach medycznych [5, 6]. Sytuacja ta nie ulega poprawie podczas kolejnych lat studiów [3, 4].

Problem narkomanii wśród studentów I roku najrzadziej stanowił tematykę prac poświęconych zagadnieniom edukacji prozdrowotnej. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na niewielki odsetek podejmujących studia, przyznających się do bezpośredniego kontaktu ze środkami psychotropowymi [1, 2, 10]. Autorzy badań określają postawę mężczyzn wobec narkotyków jako mniej radykalną niż postawę kobiet [2, 9]. Rezultaty te potwierdzają niepokojące wyniki uzyskane przez autora. Choć większość ankietowanych wypowiadała się za całkowitym zakazem zażywania narkotyków, jednak co trzeci respondent za właściwe rozwiązanie uważał pozostawienie każdemu człowiekowi swobody decyzji w tej sprawie.

WNIOSKI

Uzyskane wyniki wskazują na celowość podjęcia działań, które zmieniłyby nastawienie młodzieży akademickiej do używek. Może satysfakcjonować bardzo wysoki odsetek osób niepalących. Jednak prawie wszyscy ankietowani deklarują picie alkoholu, a co jedenasta osoba przyznaje się do zażywania narkotyków – w przeszłości lub obecnie. Relatywnie wysoki odsetek ankietowanych studentów aprobuje powszechną dostępność narkotyków.

Prezentowane wyniki mogą stanowić punkt wyjściowy do popularyzacji określonych treści profilaktyki przeciw zagrożeniom zdrowia np. w ramach zajęć fakultatywnych.

Należałoby podjąć systematyczne badania na temat postaw studentów I roku wobec problemów profilaktyki przeciw zagrożeniom zdrowia. Kontynuacja takich badań umożliwiłaby śledzenie ewentualnych zmian w postawach studentów w omawianym zakresie. Ponadto wzbogaciłaby ogólny dorobek badań poświęconych problematyce prozdrowotnej prowadzonych wśród młodzieży podejmującej studia. Byłoby to również swoiste podsumowanie efektów dotychczasowej edukacji prozdrowotnej tej młodzieży przed podjęciem studiów.

PIŚMIENNICTWO

1. Bartkowiak L., 2001, Zdrowy styl życia w poglądach studentów wydziału farmaceutycznego. „Problemy Medycyny Społecznej”, 34, s. 56-62.
2. Fijewski A., 1998, Postawy studentów medycyny wobec kultury fizycznej i zdrowotnej. „Kultura Fizyczna”, 1-2, s. 21-24.
3. Gerstenkorn A., Suwała M., 2004, Picie alkoholu przez studentów medycyny. „Zdrowie Publiczne”, 1, s. 59-62.
4. Kawczyńska-Butrym Z., 1995, Zachowania wynikające z osobistego wyboru. (W:) Z. Kawczyńska-Butrym (Red.) Uczelnia promująca zdrowie. Lublin, UMCS, s. 103-160.
5. Lisicki T., 2002, Ogólna sprawność fizyczna oraz postawy wobec profilaktyki zdrowotnej i aktywności ruchowej studentów I roku studiów. Na przykładzie studentów szkół wyższych Trójmiasta. Gdańsk, AWFIS.
6. Lisicki T., Drygas, A., 2003, Problematyka uzależnień w poglądach młodzieży rozpoczynającej studia w Akademii Medycznej w Bydgoszczy. „Annales Academiae Medicae Bydgostiensis”, t. XVII, nr 3, 43-46.

7. Patok J., 2001, Aktywność fizyczna i inne składniki stylu życia oraz samoocena zdrowia studentów wybranych uczelni Gdańska. Praca doktorska. Gdańsk, AWF.
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 roku w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego. Dz. U. nr 14, poz. 129.
9. Rutkowska E., Fijewski A., 1992, Prospekcja w wychowaniu fizycznym młodzieży akademickiej na przykładzie studentów medycyny. (W:) R. Przewęda (Red.) Wychowanie fizyczne w Polsce. Warszawa, AWF, s. 82-112.
10. Rutkowska E., 1999, Miejsce kultury fizycznej w przygotowaniu i pracy zawodowej kadr medycznych w Polsce. Lublin, AM.

STRESZCZENIE

Celem podjętych badań była próba określenia postaw studentów I roku studiów w akademiach medycznych wobec wymogów zdrowego stylu życia, rozpatrywanych m.in. w aspekcie stosowania używek. Badania zostały przeprowadzone w roku akademickim 2002/2003. Wypowiedzi studentów zebrano przy zastosowaniu metody sondażu diagnostycznego. Anonimową ankietę wypełniło 574 studentów rozpoczynających studia w akademiach medycznych w Gdańsku, Lublinie oraz w Szczecinie. Wśród respondentów kobiety (385 – 67%) licznie dominowały nad mężczyznami (189 – 33%).

ABSTRACT

The purpose of the study was the assessment of the first-year medical students' attitudes towards a healthy life style in terms of a stimulants taking. A diagnostic survey was applied in investigations carried out in the academic year 2002/2003. 574 first-year students of Medical Academy in Gdańsk, Lublin, and Szczecin filled in the anonymous questionnaires. There were more women (385- 67%) than men (189-33%) among the respondents.